

ЗАТВЕРДЖЕНО

Протокол засідання Вченої ради
комунального закладу вищої освіти
«Хортицька національна навчально-
реабілітаційна академія» Запорізької
обласної ради

27 лютого 2020 року № 6

Введено в дію 27 лютого 2020 року
Наказ ректора Хортицької
національної академії
від 27 лютого 2020 року №71

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ
ІЗ ЗАГАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

для здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

зі спеціальності **053 Психологія**

для вступників на основі
ОКР молодшого спеціаліста

Запоріжжя
2020

Укладачі:

Антоненко І.Ю., кандидат психологічних наук, доцент

Панов М.С., кандидат психологічних наук, доцент

Турубарова А. В., кандидат психологічних наук, доцент

Рецензент:

Бочелюк В. Й., доктор психологічних наук, професор, професор кафедри соціальної роботи та психології Національного університету «Запорізька політехніка»

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
Розділ I. Програма фахового випробування із загальної психології...	6
Розділ II. Орієнтовний перелік теоретичних та практичних завдань	10
Розділ III. Критерії оцінювання знань вступників	18
Розділ IV. Список рекомендованої літератури.....	20

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Фахове випробування із загальної психології проводиться для вступу на денну форму навчання другого курсу осіб, які здобули освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста, освітній ступінь бакалавра, для здобуття ступеня бакалавра з метою встановлення наявного рівня знань, умінь щодо питань функціонування та проявів психіки людини, особистості, формування загальної психологічної культури та компетентності студентів, їх готовності до професійної діяльності.

Фахове випробування здійснюється протягом 3 астрономічних годин та проводиться у формі письмового екзамену.

В ході фахового випробування абітурієнти мають відповісти на два теоретичних запитання та виконати одне практичне завдання, що полягає у розв'язанні психологічної ситуації. Завдання фахового випробування мають проблемний характер.

Зміст завдань в повній мірі відповідає програмним вимогам, які висуваються до підготовки фахівців за спеціальністю 053 Психологія. Питання складені з урахуванням вимог до професійної підготовки майбутніх практичних психологів.

Курс загальної психології складається з таких модулів:

Модуль 1. Загальні питання психології

Модуль 2. Психічні процеси та стани

Модуль 3. Психологічна характеристика особистості та діяльності

При розгляді теоретичних питань вступнику необхідно продемонструвати: повноту та структурованість знання навчального матеріалу із дисциплін; ґрунтовний аналітичний виклад навчального матеріалу, уміння наводити аргументи та приклади при доведенні наведених теоретичних положень; чіткість, лаконічність, логічність та послідовність відповідей на поставлені питання.

Вступник має виявити системні знання з таких питань, як: знання предмету, принципів та методів психології як науки; структури та логіки побудови психології, її зв'язку з іншими науками, предметів вивчення її основних галузей; визначення понять «психіка», «свідомість», їх функцій та структури; змісту і механізмів роботи інтелектуальної, афективної та вольової сфер особистості; характеристики понять «індивід», «особистість», «індивідуальність», «діяльність»; специфіки розвитку та проявів психічних властивостей людини.

При виконанні практичних завдань вступник повинен продемонструвати здатність до застосовування теоретичних положень при розв'язанні завдань практичного характеру, а саме до:

- вміння використовувати теоретичні знання та практичні навички зі загальної психології для аналізу й діагностики власних особливостей особистісної та пізнавальної сфери;

- вміння аналізувати науково-методичну літературу з питань

загально-психологічної проблематики;

- вміння укласти схему базового психологічного дослідження з добром адекватних методів та методик;
- здатність диференціювати прояви типових та індивідуальних психологічних особливостей суб'єктів дослідження;
- здатність використовувати знання, уміння і навички з психології в професійній діяльності практичного психолога;
- здатність розуміти та пояснювати психічні процеси та властивості;
- здатність аналізувати, вибирати і трактувати отриману інформацію.

Критерії оцінювання знань абітурієнтів на фаховому випробуванні визначаються за шкалою ЄКТС.

РОЗДІЛ І. ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ ІЗ ЗАГАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Змістовий модуль 1. Загальні питання психології

Тема 1. Психологія як наука

Психологія як наука та навчальна дисципліна. Огляд історії виникнення та становлення психології. Зміст міфологічного, філософського і наукового етапів розвитку психології. Предмет та завдання психології на сучасному етапі розвитку суспільства. Джерела психологічних знань. Поняття про побутову та наукову психологію. Сучасна система психологічних знань, предмети вивчення теоретичних та практичних галузей психології. Місце психології в системі науки. Поняття психіки, її функції та структура.

Тема 2. Філософські та фізіологічні питання психології

Основні філософські питання в контексті їх психологічного тлумачення. Іdealізм та матеріалізм про походження психіки та матерії. Проблема можливості та адекватності пізнання людиною світу та себе. Сутність теорії психічного відображення. Особливості психічного відображення людини. Фізіологічні основи психічної діяльності. ВНД як основа функціонування психіки.

Тема 3. Свідомість

Поняття свідомості, диференціація понять психіки та свідомості. Зміст іdealістичного та матеріалістичного тлумачення поняття «свідомість». Пізнавальна, регулятивна, рефлексивна, прогностична, комунікативна, креативна функції свідомості. Структура свідомості, її релятивний характер. Зміст та вияви компонентів свідомості – знань, цілеспрямованості діяльності, ставлень, самосвідомості. Рівні вияву психіки людини. Диференціація свідомих та неусвідомлюваних аспектів психіки людини. Філогенетичні та онтогенетичні фактори формування свідомості.

Тема 4. Психологічне дослідження

Поняття про психологічне дослідження, його функції та принципи здійснення. Характеристика етапів процесу психологічного дослідження. Співвідношення понять «методологія», «метод», «методика». Класифікація методів психологічного дослідження.

Змістовий модуль 2. Психічні процеси та стани

Тема 5. Відчуття

Поняття про чуттєвий рівень пізнання людиною дійсності. Відчуття як базовий пізнавальний процес. Зміст пізнавальної, орієнтувальної й захисної функцій відчуттів. Поняття сенсорної депривації. Робота аналізаторів – фізіологічна основа відчуттів. Класифікація видів відчуттів і їх

характеристика. Явище взаємодії відчуттів. Основні сенсорні властивості людини.

Тема 6. Сприймання

Поняття про сприймання, його значення та фізіологічна основа. Характеристика видів сприймання. Аналіз основних властивостей сприймання. Проблема адекватності сприймання людиною навколишньої дійсності. Роль сприймання у пізнанні людиною дійсності.

Тема 7. Увага

Поняття про психічні стани, їх ознаки. Увага як стан свідомості, її функції та фізіологічні основи. Види уваги за спрямованістю та активністю свідомості. Статичні та динамічні властивості уваги. Проблема неуважності, її причини та способи подолання.

Тема 8. Пам'ять

Поняття про пам'ять як пізнавальний процес, її роль в психічній діяльності людини. Наукові підходи до визначення механізмів роботи пам'яті – психологічні та фізіологічні теорії мнемічної діяльності. Класифікація видів пам'яті за об'єктом, тривалістю збереження матеріалу, активністю свідомості. Процеси пам'яті, їх функції та механізми роботи. Мнемічні якості людини.

Тема 9. Мислення

Поняття про раціональний рівень пізнання. Мислення як пізнавальний процес, його специфіка та функції. Опосередкований та узагальнений характер розумової діяльності людини. Фізіологічні основи мислення. Поняття про види, форми та операції мислення. Характеристика простих та складних операцій мислення людини. Види мислення: альтернативні класифікації. Поняття про вербальні та невербальні форми мислення, їх зміст. Індивідуальні розумові якості людини. Поняття про інтелект. Роль мислення в інтелектуальній діяльності людини.

Тема 10. Мовлення

Поняття про мову та мовлення як психологічні категорії. Функції мови та мовлення в психічній діяльності людини. Види мовлення та їх характеристика. Розвиток мовлення в процесі формування особистості.

Тема 11. Уява

Поняття про уяву як специфічний пізнавальний процес, її функції. Види уяви та їх характеристика. Механізми створення нових образів уявою. Роль уяви в творчій діяльності людини.

Тема 12. Емоції та почуття

Поняття про афективну сферу психіки, її функції для особистості. Позитивні та негативні наслідки дії афективного простору особистості. Взаємозв'язок афективної сфери з іншими проявами психіки людини. Емоції та почуття, їх диференціація. Фізіологічні основи переживання емоцій та почуттів, їх вісцеральні та експресивні прояви. Види емоцій та почуттів: альтернативні класифікації. Характеристика типових емоційних станів людини. Поняття афективної культури особистості, її виховання.

Тема 13. Воля

Поняття про волю як психологічну категорію, її функції в психічній діяльності людини. Філософські та фізіологічні основи вольової регуляції. Аналіз вольових дій. Вольові якості особистості.

Змістовий модуль 3. Психологічна характеристика особистості та діяльності

Тема 14. Особистість

Диференціація та співвідношення понять «індивід», «особистість», «індивідуальність». Альтернативні підходи до тлумачення поняття особистості у психології. Психологічна структура особистості, її релятивізм та функціональне призначення. Зміст структури особистості за А.В. Петровським та К.К. Платоновим. Аналіз факторів формування особистості в онтогенезі. Особистість як суб'єкт та об'єкт соціальної взаємодії. Поняття про соціальні ролі особистості, характеристика їх ознак та видів.

Тема 15. Самосвідомість особистості

Поняття про самосвідомість. Функції самосвідомості в психічній діяльності людини. Структура самосвідомості. Образ «Я» – центральний компонент структури самосвідомості, його зміст та вияви. Рефлексія як механізм самоусвідомлення та самоаналізу. Самооцінка, її види та механізми формування. Проблема впливу самооцінки на психічне здоров'я особистості. Поняття про рівень домагань. Психологічний захист, його зміст та призначення. Робота конструктивних та деструктивних механізмів психологічного захисту.

Тема 16. Діяльність

Поняття про діяльність, її функції та фізіологічні основи. Психологічна структура діяльності. Аналіз базових психологічних результатів діяльності. Основні онтогенетичні види діяльності людини.

Тема 17. Темперамент і характер

Поняття про темперамент як індивідуальну психічну властивість людини. Проблема типології темпераментів. Властивості темпераменту.

Проблема корекції проявів темпераменту людини.

Поняття про характер як психічну властивість особистості. Огляд історії розвитку характерологічних вчень. Фізіологічні основи формування та вияву характеру. Місце характеру в загальній структурі особистості, його зв'язок з темпераментом. Структура рис характеру. Проблема співвідношення індивідуального та типового у характері. Поняття акцентуації рис характеру. Механізми формування характеру в онтогенезі. Поняття національного характеру.

Тема 18. Здібності

Поняття про здібності, їх природу. Види здібностей та їх характеристика. Кількісний та якісний вияв здібностей. Рівні розвитку здібностей. Проблема виявлення й розвитку здібностей.

РОЗДІЛ II. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Теоретичні завдання:

1. Охарактеризуйте психологію як науку та навчальну дисципліну. Розкрийте предмет та завдання психології.
2. Охарактеризуйте історію виникнення та становлення психології.
3. Розкрийте поняття психіки. Охарактеризуйте функції психіки та покажіть у вигляді схеми її структуру.
4. Розкрийте поняття свідомості, порівняйте поняття психіки та свідомості.
5. Охарактеризуйте функції та структуру свідомості.
6. Розкрийте зміст та охарактеризуйте вияви компонентів свідомості. Проаналізуйте свідомий та несвідомий рівні психіки.
7. Проаналізуйте зміст теорії психічного відображення.
8. Розкрийте фізіологічні основи психічної діяльності.
9. Охарактеризуйте структуру і функціонування центральної нервової системи.
10. Розкрийте поняття про психологічне дослідження, охарактеризуйте його принципи та етапи.
11. Проаналізуйте співвідношення понять «методологія», «метод», «методика».
12. Класифікуйте методи психологічного дослідження.
13. Охарактеризуйте відчуття як базовий пізнавальний процес. Назвіть функції відчуттів.
14. Розкрийте фізіологічну основу відчуттів, надайте класифікацію відчуттів.
15. Назвіть та охарактеризуйте основні сенсорні властивості людини.
16. Розкрийте поняття про сприймання, взаємозв'язок сприймання та відчуттів. Охарактеризуйте фізіологічну основу сприймання.
17. Назвіть та охарактеризуйте види та властивості сприймання, сприймання.
18. Охарактеризуйте індивідуальні особливості сприймання. Проаналізуйте адекватність сприймання.
19. Розкрийте поняття про увагу. Охарактеризуйте функції та критерії уваги.
20. Розкрийте зміст теорій та охарактеризуйте фізіологічні основи уваги.
21. Охарактеризуйте властивості уваги. Проаналізуйте причини неуважності.
22. Розкрийте поняття пам'яті. Охарактеризуйте функції та види пам'яті.
23. Охарактеризуйте теорії пам'яті.
24. Назвіть та охарактеризуйте процеси пам'яті.

25. Проаналізуйте основні мнемічні якості.
26. Охарактеризуйте мислення як пізнавальний процес, визначте його специфіку та функції. Охарактеризуйте фізіологічні основи мислення.
27. Охарактеризуйте види мислення.
28. Охарактеризуйте індивідуальні розумові якості людини, розкрийте поняття про інтелект.
29. Розкрийте та порівняйте поняття про мову та мовлення. Назвіть функції мови та мовлення.
30. Охарактеризуйте фізіологічні механізми мовлення
31. Розкрийте поняття уяви як специфічного пізнавального процесу, назвіть її функції.
32. Охарактеризуйте фізіологічні основи, види уяви, дайте їх характеристику.
33. Охарактеризуйте механізми створення образів уяви. Визначте роль уяви в процесі творчості.
34. Охарактеризуйте емоції та почуття, їх види та вияви.
35. Охарактеризуйте афективну сферу психіки. Покажіть у вигляді схеми функції емоцій, визначте їх вплив на особистість та організм.
36. Охарактеризуйте фізіологічні основи переживання емоцій та почуттів.
37. Охарактеризуйте форми переживання емоцій та почуттів.
38. Розкрийте поняття волі, визначте її функції.
39. Розкрийте філософські та фізіологічні основи вольової регуляції.
40. Сформулюйте критерії та види вольових дій. Охарактеризуйте фази та структуру вольової дії.
41. Охарактеризуйте вольові якості особистості.
42. Розкрийте поняття особистості. Проаналізуйте співвідношення понять «індивід», «особистість», «індивідуальність».
43. Проаналізуйте теорії особистості.
44. Охарактеризуйте компоненти структури особистості. Охарактеризуйте фактори формування особистості в онтогенезі.
45. Дайте поняття про самосвідомість, охарактеризуйте стадії розвитку самосвідомості.
46. Охарактеризуйте функції та структуру самосвідомості.
47. Розкрийте поняття «Я-концепції». Охарактеризуйте рівні та компоненти образу «Я».
48. Дайте визначення поняттям «рефлексія», «самооцінка». Охарактеризуйте види та механізми формування самооцінки.
49. Дайте визначення та охарактеризуйте рівень домагань.
50. Визначте психологічний захист, охарактеризуйте його зміст та призначення. Проаналізуйте конструктивні та деструктивні механізми психологічного захисту.
51. Розкрийте поняття «діяльність», охарактеризуйте її функції та фізіологічні основи.

52. Охарактеризуйте структуру та основні види діяльності.
53. Охарактеризуйте засоби діяльності. Проаналізуйте механізм формування навички.
54. Розкрийте поняття «темперамент». Дайте характеристику типів темпераменту.
55. Охарактеризуйте типи вищої нервової діяльності як фізіологічну основу темпераменту.
56. Розкрийте поняття «характер», охарактеризуйте його зв'язок з темпераментом. Опишіть фізіологічні основи формування та вияву характеру.
57. Розкрийте структуру рис характеру.
58. Розкрийте поняття акцентуації характеру. Дайте класифікацію акцентуацій характеру.
59. Розкрийте поняття «здібності», охарактеризуйте їх природу та види.
60. Проаналізуйте механізми розвитку здібностей. Охарактеризуйте кількісний та якісний вияв здібностей.

Практичні завдання:

1. *Визначте види відчуттів, що фігурують у наведеному нижче прикладі.*

Перед сходом сонця прохолода, а він босоніж, без кепки. Шкіра у хлопчика стала пухирчата, губи посиніли, він зіщулювався, намагаючись глибше засунути руки у кишені...

2. *Які властивості сприймань яскраво виявляються в поданому нижче прикладі?*

Незнайома жінка серед чоловіків, зовні не різко відмінних один від одного, буде сприйнята яскравіше, ніж тоді, коли вона буде в гурті інших жінок.

3. *Визначте, який студент краще запам'ятає оповідання, якщо врахувати, що здатність запам'ятовування в них однакова? Відповідь аргументуйте.*

Двоє студентів почали зачувати оповідання.

– Ой, яке велике! Тут сидіти і сидіти,— сказав один.

– Зовсім не таке вже й велике, швидко зробимо,— відповів інший.

4. Ілюструючи роботу людської пам'яті, дослідник навів для прикладу майстерню, в якій столяр виготовляє шафи. Всі необхідні матеріали зберігаються на полицях, розташованих уздовж стін. Потрібне на певному етапі (інструменти, обстругані дошки) столяр бере з полички і кладе на верстак, залишаючи вільне місце для роботи. Коли на верстаку виникає безладдя, столяр може розкласти всі предмети окремими купками, що дає змогу розмістити більше матеріалу. Якщо ж купок стає занадто багато, дещо починає падати на підлогу, тому майстер може покласти деякі предмети знову на поличку.

Про які види пам'яті йдеться в даній задачі?

5. *Про які якості розуму йдеться в наведеному описі?* «Він мав ґрунтовні знання в царині як соціальних, так і природничих наук, і вмів цими знаннями користуватися. У досліджуваних явищах він прагнув віднайти їх сутність, з'ясувати основні причини, зв'язки».

6. *Чи впливають голосові характеристики тих, хто говорять на розуміння слухачів? Визначте для кожного випадку «психологічне забарвлення» мовного сприйняття.*

Карбувати; прошипіти; мляво пробубоніти; промимрити; у голосі «метал»; канючити; заскавчати; гаркнути; «на мові – мед»; пропищати; верещати; вимовити свистячим шепотом; прошепелявити; вимовити солодкувато-задушевно; говорити манірно; «прогарчати»; «оксамитовий голос»; «дерев'яний голос»; «здавлений голос»; «янгольський голос»; «пронявкав»; «прогавкав»; «задзюркотав»; «прошамкав»; заковтувати закінчення; «тріщить»; «щебече»; «ворочає» слова; «щідить» крізь зуби; «кидає» слова.

7. Психолог А. Брушлінський писав: «Якщо будь-який новий образ завжди побудований з елементів, відомих людині, з попереднього досвіду, то це означає..., що все нове у зовнішньому світі й у пізнанні виникає одним-єдиним, суто механічним способом: шляхом похмурого перекопіювання одних і тих самих постійних, вже існуючих і незмінних елементів, або «цеглинок», не пов'язаних одна з одною істотними внутрішніми взаємовідношеннями. Тому для уяви або взагалі не залишається місця, або ж їй відводиться досить незначна і аж ніяк не вирішальна роль».

Наскільки обґрунтоване це твердження? Якому пізнавальному процесові протиставляється тут уява?

8. Окуляри було винайдено ще в дохристиянські часи, а потім в епоху Відродження; явище радіоактивності спочатку відкрив Ньєпс, а після нього (в 1896 році) Беккерель. Принаймні двічі винаходили: паровоз, повітряну кулю, підводний човен, кондиціонер.

Як пояснити ці випадки? Що вони дають для розуміння сутності уяви?

9. Школяр, підкоряючись вимозі батьків, відірвався від телевізора, по якому демонструвався цікавий фільм, і сів виконувати домашнє завдання. Примушуючи себе, він розв'язав спочатку одну, а потім і другу задачу. Проаналізувавши хід розв'язування, він виявив алгоритм побудови задач цього типу і взявся застосовувати його щодо інших. Школяр так захопився цим заняттям, що не почув, як мати покликала його вечеряти.

Як цей приклад характеризує увагу? Динаміку яких видів уваги можна простежити у цьому випадку?

10. Реєстрація проявів емоцій у японських і американських студентів при перегляді гостросюжетного фільму показала, що вони практично однаково реагують на емоціогенні ситуації. Проте під час бесіди про цей фільм американці демонстрували ті самі емоції, тоді як японці маскували негативне ставлення до певних героїв увічливими посмішками.

Про що свідчать виявлені відмінності? Як вони характеризують природу емоцій?

11. Серед наведеного нижче переліку почуттів визначте, які відносяться до моральних, які до естетичних, а які — до інтелектуальних?

Почуття гумору, радість пізнання, кохання, огида, почуття нового, любов до краси, допитливість, совість.

12. Шестикласник для розвитку своєї волі переривав читання книжки на найцікавішому місці і не доторкувався до неї два-три дні.

Які вольові якості він розвивав у такий спосіб?

13. Визначте вольові якості, які фігурують у наведеному нижче прикладі.

Десятикласник, повертаючись зі школи вздовж берега замерзлої річки, раптом почув ледве чутний крик: «Допоможіть!» – і побачив серед уламків криги двох дітей. Юнак скинув взуття, пальто і стрибнув у крижану воду.

14. Уявіть, що до Вас звертається учениця: «Вчителі говорять про необхідність виховувати у себе самостійність. Але ж як я можу це робити, якщо мені скоро 16 років, а мама все ще не дозволяє мені зустрічатися з хлопцем, пізно повертатися додому? Джульєтті було 14, а вона так покохала, що їй досі про це говорять. Хіба не так?»

Що Ви відповісте цій учениці?

15. Про який компонент діяльності йдеться в даному уривку?

В розповіді А. П. Чехова «Дітвора»: «батька, матері і тітки Надії немає вдома... В очікуванні їхнього повернення Гришко, Ганна, Олексій, Соня і кухаркин син Андрій сидять в їдальні за столом і грають в лото... Грають діти на гроші. Ставка – копійка... Грають з азартом. Найбільший азарт написаний на обличчі у Гришка... Він грає виключно через гроші. Не було б копійок на тарілочки, він би давно вже спав... Страх, що він може не виграти, заздрість і фінансові міркування наповнюють його стрижену голову, не дають йому спокійно сидіти, зосередитися... Сестра його Ганна, дівчинка років восьми теж боїться, щоб хто-небудь не виграв... Копійки її не цікавлять. Щастя в грі для неї питання самолюбства. Інша сестра – Соня... грає в лото заради процесу гри... Хто б не виграв, вона однаково сміється і плескає в долоні. Олексій... у нього ані користі, ані самолюбства. Не виганяють з-за столу, не вкладають спати – і на тому спасибі. Сів він не стільки для лото, скільки заради непорозумінь, які неминучі в грі. Дуже йому приємно, якщо хтось вдарить або облає кого... П'ятий партнер Андрій... до виграшу і чужих успіхів ставиться байдуже, тому що він весь занурений в арифметику гри, в її нескладну філософію: скільки на цьому світі різних цифр, ті як це вони не переплутуються!.. »

16. Є давня легенда про майстрів, які підносили каміння до місця майбутнього будівництва. Коли одного запитали, що він робить, той відповів: «Хіба не бачите, я тягаю каміння». Другий на це саме запитання сказав: «Я в поті чола заробляю собі на хліб». Третій висловився: «Я будую дім, де житимуть люди».

Як можна пояснити відмінності у відповідях цих будівельників? Чим зумовлене це явище?

17. Чи згодні Ви з поданими нижче висловлюваннями? Вкажіть на взаємозв'язок рівня домагань людини та її реальних досягнень в діяльності.

«Якщо ти що-небудь робиш, – говорив Л. М. Толстой, – роби це добре. Якщо ти не можеш або не хочеш робити добре, краще взагалі не роби». Таку саму думку висловлював Г. Ліхтенберг: «Остерігайся зайняти завдяки випадковості піст, який тобі не під силу, щоб не здаватися тим, ким ти не є насправді».

18. Визначте, які з наведених нижче властивостей характеризують людину як особистість, а які – як індивіда.

Старанність, низька адаптація до темряви, комунікабельність, добра рухова координація, повільна швидкість упізнавання, працьовитість, акуратність, емоційна збудливість, висока сенсорна чутливість, дратівливість, відповідальність.

19. Про який психологічний механізм захисту йдеться в наведеному прикладі?

Спостереження Ч. Дарвіна: «Протягом багатьох років, – пише Ч. Дарвін у своїй автобіографії, – я слідував золотому правилу, а саме: коли я стикався з опублікованим фактом, спостереженням або ідеєю, які вступали в протиріччя з основними результатами моїх досліджень, я миттєво записував це; і виявив з досвіду, що такі факти та ідеї набагато швидше зникають з пам'яті, ніж сприятливі».

20. У XVIII ст. відомий політик граф Честерфілд, готуючи сина до дипломатичної кар'єри, писав йому: «Розмовляючи з людьми, завжди дивися їм в очі; якщо ти цього уникаєш, люди починають думати, що ти вважаєш себе в чомусь винним; до того ж ти втрачаєш можливість дізнаватися по виразу обличчя, яке враження на них справляють твої слова».

Як Ви вважаєте, граф дав синові хорошу раду? Які б рекомендації дали дипломатам Ви?

21. Уявіть, що до Вас звертається допитливий учень: «Я читав, що процес сприймання людини людиною залежить від багатьох чинників. Наприклад, той, хто сприймає, часто приписує об'єктові свого сприймання неістотні, а то й непригаманні йому риси. Так, сприятливе враження від зовнішності людини призводить до позитивних оцінок її особистості, несприятливе – до негативних. Думаю, все це має пряме відношення і до сприймання вчителями учнів. Я впевнений, що вчителі не можуть правильно оцінити учнів і тому часто не розуміють їх. Чи правильно я думаю?»

Що Ви відповісте цьому учневі?

22. Визначте тип темпераменту Валі.

Лякливо озираючись, дівчинка входить із мамою до кабінету лікаря. Валя розгублюється, червоніє, коли до неї звертаються. Мама каже, що Валя слухняна, сумлінна, але вкрай вразлива, плаксива, боязка. Вдома вона охоче співає ляльці пісні, коли нікого поряд нема.

23. Визначте тип темпераменту Оленки.

Дуже рухлива дівчинка, із жвавою мімікою. Легко зближується з ровесниками. Іноді забуває про доручення. Бувають випадки, коли засмучується, але ненадовго. Настрій у дівчинки переважно веселий і бадьорий. Легко захоплюється всім новим, але порівняно швидко втрачає інтерес. Дівчинка дуже говірка.

24. Однокласники Дмитро К. і Валерій Д. негласно змагаються один з одним. Проте Дмитро майже не готується до уроків, задовольняючись тим, що зрозумів з пояснень вчителя. У вільний час він багато читає, надаючи перевагу науково-популярній літературі. Валерій ретельно готується до занять, нерідко звертається по допомогу до батьків. Дмитро випереджає Валерія при розв'язуванні задач, які потребують творчого, нешаблонного підходу. Валерію краще даються ті, де потрібно виявити глибокі, ґрунтовні знання.

Хто з хлопців краще закінчить школу? Що можна сказати про здібності цих учнів?

25. Уявіть, що до Вас звертається допитливий учень: «Я читав, що близнюки, схожі за фізичним і розумовим розвитком, мають різний характер. Причому ці відмінності найпомітніші тоді, коли такі діти розлучені й живуть в різних сім'ях. Тому я вважаю, що характер визначається не спадковістю, а умовами життя людини. Проте не можу збагнути, чому ж відрізняються характери близнюків, які ростуть в одній сім'ї, а отже, перебувають в однакових умовах».

Що Ви відповісте цьому учневі?

26. Від здібностей, як відомо, залежить успішність оволодіння людиною знаннями, уміннями, навичками в школі й закладі вищої освіти, рівень професійної майстерності. Слід було б очікувати, що і життєві успіхи будуть прямо залежати від здібностей. Проте досвідчені педагоги знають: далеко не всі здібні учні можуть похвалитися життєвими досягненнями, і навпаки, учні, які не відзначались великими здібностями, досягали неабияких життєвих висот.

Чому так буває? Чому життєві успіхи людини не залежать безпосередньо від її здібностей?

27. Уявіть, що до Вас звертається допитливий учень: «На мою думку, на тлі інших наук психологія виглядає досить дивно. Зрозуміло, що вона прагне вивчати об'єктивні закони, яким підкорюються психічні вища. Інакше кажучи, вона досліджує те, що існує поза суб'єктом і незалежно від нього. Але не можна не бачити, що носієм психічних явищ усе-таки виступає окремий суб'єкт. Саме тому всі психічні явища є суб'єктивними, тобто такими, які протиставляються об'єктивним. Отже, виникає парадоксальна ситуація: психологія прагне підвести об'єктивну базу під те, що за своєю суттю є суб'єктивним. Що ж насправді вивчає психологія?»

Що Ви відповісте цьому учневі?

28. Шкільний психолог може виявити причину невстигання учня,

наприклад з математики, застосувавши для цього різні методи. В одному випадку за допомогою стандартизованих вимірювань він може визначити рівень розвитку його математичних здібностей. В другому – запропонує школяреві ряд задач з пройденого матеріалу. В третьому – проведе бесіду з учителем, учнем, його батьками.

Якими методами користуватиметься психолог у кожному з перелічених випадків? Який з них матиме перевагу над іншими?

29. Поза кліткою, в якій сидить шимпанзе, на відстані, що не дозволяє дотягнутися кінцівкою, кладуть принаду (банан, апельсин). У клітці лежить палиця. Мавпа може наблизити до себе принаду, лише скориставшись палицею. Спочатку вона намагається схопити фрукти безпосередньо лапою. Ці спроби не приносять успіху. Активність шимпанзе на деякий час начебто згасає. Тварина відволікається від принади, не намагається більше дістати її. Потім знову вдається до таких спроб, але тепер уже бере палицю, протягує її до плоду, доторкується до нього, тягне палицю назад, знову протягує її і знову тягне назад. У результаті плід усе більше наближається до мавпи, зрештою вона здобуває його. Задачу розв'язано.

Як пояснити таку поведінку тварини? Про яку стадію розвитку психіки вона свідчить?

30. Прокоментуйте наступну думку. Наведіть принаймні 5 доводів «за і проти».

Психологія – це не наука, а сама як там не є життєва практика! Подивіться на таксистів, офіціантів, ворожок, жебраків – чим не психологи? Увійти до довіри, вчасно зорієнтуватися на ваші слова і стани, примусити розговоритися, повірити, довіритися, вгадати ваш настрій, соціальне положення, особливості характеру, а потім скористатися всім цим – та тут і «справжнім» психологам є чому повчитися!

РОЗДІЛ III. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ

Результати складання фахового випробування із дисципліни «Загальна психологія» оцінюються за шкалою від 100 до 200 балів.

В основу критеріїв оцінювання відповідей з дисципліни «Загальна психологія» покладена повнота і правильність відповіді на теоретичні та практичні питання.

Кожен варіант білету з дисципліни містить три завдання:

1 і 2 завдання – надати визначення терміну або поняттю;

3 завдання – продемонструвати здатність до застосування теоретичних положень при розв’язанні завдань практичного характеру.

Прохідний бал за іспит дорівнює 120 балам. Максимальна кількість балів, яку може отримати абітурієнт за кожним запитанням дисципліни складає:

1 запитання – 35 балів

2 запитання – 35 балів

3 запитання – 30 балів

Оцінювання знань вступників оцінюється на підставі наступних критеріїв:

5-бальна шкала оцінювання			
2 (незадовільно)	3 (задовільно)	4 (добре)	5 (відмінно)
200-бальна шкала оцінювання			
100-119	120-159	160-174	175-200
Критерії оцінювання знань			
- теоретична неправильність викладу навчального матеріалу;	- неповнота викладу теоретичного матеріалу, порушення його структурованості;	- теоретична правильність, але не вичерпність відповідей на поставлені запитання;	- повнота та структурованість знання навчального матеріалу;
- помилковість аргументації при викладі основних положень навчального матеріалу;	- недостатність аргументації при викладі основних положень навчального матеріалу;	- аналітичний виклад навчального матеріалу;	- ґрунтовний аналітичний виклад навчального матеріалу;
- відсутність чіткості, лаконічності, логічності та послідовності відповідей на поставлені питання;	- порушення чіткості, лаконічності, логічності та послідовності відповідей на поставлені питання;	- окремі порушення чіткості, лаконічності, логічності та послідовності відповідей на поставлені питання;	- чіткість, лаконічність, логічність та послідовність відповідей на поставлені питання;
- відсутність відповіді на завдання практичного характеру;	- помилковість застосування теоретичних положень при	- часткове застосування теоретичних положень при	- застосування теоретичних положень при розв’язанні завдань

	розв'язанні завдань практичного характеру;	розв'язанні завдань практичного характеру;	практичного характеру;
- неакуратність оформлення та неохайність загального вигляду письмової роботи.	- велика кількість виправлень при оформленні письмових відповідей.	- наявність деяких виправлень при оформленні письмових відповідей.	- акуратність оформлення письмових відповідей.

Якщо абітурієнт під час вступного випробування набрав від 100-119 балів, то дана кількість балів вважається не достатньою для допуску в участі у конкурсному відборі до Хортицької національної академії.

Оцінювання рівня знань вступників проводиться кожним із членів екзаменаційної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня знань вступників виводиться за результатами обговорення членами екзаменаційної комісії.

РОЗДІЛ IV. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Варій М. Й. Загальна психологія: підручник. 3-тє вид. Київ, 2009. 1007 с.
2. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс: навч. посіб. Київ, 2016. 388 с.
3. Загальна психологія: хрестоматія: у 3 ч. Ч. 1 Упоряд.: О. П. Хохліна, І. В. Кущенко, М. О. Гребенюк. Київ, 2014. 295 с.
4. Максименко С. Д. Загальна психологія: навчальний посібник. Видання 3-є, перероблене та доповнене. Київ, 2008. 272 с.
5. Павелків Р. В. Загальна психологія: підручник. Київ, 2012. 576 с.
6. Психологія: навчальний посібник. Т. В. Іванова, О. А. Кривопишина, П. І. Сахно та ін.; за заг. ред. Л. М. Кудояра. Суми, 2011. 331 с.
7. Савчин М. В. Загальна психологія: навч. посіб. Київ, 2011. 464 с.
8. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Загальна психологія: навч. посіб. Київ, 2012. 296 с.
9. Столярєнко О. Б. Психологія: практикум: навч. посіб. Кам'янець-Подільський, 2015. 223 с.
10. Ткач О. В. Психологія: навчальний посібник у 2-х частинах. Ч. I. Вид. друге, перероб. Нікополь, 2010. 102 с.

Додаткова

1. Белоножко А. В. Практикум по общей психологии: учеб.-метод. пособие. Одесса, 2014. 121 с.
2. Винославська О. В., Бреусенко-Кузнецов О. А., Зливков В. Л., Апішева А. Ш. Психологія: навчальний посібник. Київ, 2005. 351 с.
3. Волошина В. В., Долинська Л. В., Ставицька С. О., Темрук О. В. Загальна психологія: практикум: навчальний посібник. Київ, 2005. 280 с.
4. Герасімова Н. Є. Загальна психологія: практикум. Черкаси, 2012. 206 с.
5. Дрозденко К. С. Загальна психологія: практикум: навч. посіб. Черкаси, 2012. 298 с.
6. Загальна психологія: хрестоматія: у 3 ч. Ч. 2. Упоряд.: О. П. Хохліна, І. В. Кущенко, М. О. Гребенюк. Київ, 2014. 295 с.
7. Загальна психологія: хрестоматія: у 3 ч. Ч. 3. Упоряд.: О. П. Хохліна, І. В. Кущенко, М. О. Гребенюк. Київ, 2014. 159 с.
8. Загальна психологія з практикумом: навч. посіб. Уклад.: О. А. Виходцева. Київ, 2012. 236 с.
9. Загальна психологія. Практичні заняття: навчальний посібник. С. Ю. Діхтяренко, Н. В. Чудаєва, Г. О. Шулдик, Л. А. Данилевич. Умань, 2013. 254 с.
10. Практикум із загальної психології: навч. посіб. для студ. вищ. навч.

закл. Авт.-уклад.: О. Д. Кайріс. Київ, 2013. 251 с.

11. Столяренко О. Б. Психологія особистості: навч. посібник. реком. МОНмолодьспорт України для студ. ВНЗ. Київ, 2012. 280 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Короткий курс з дисципліни «Загальна психологія».
URL https://studme.com.ua/139411035109/psihologiya/obschaya_psihologiya.htm

2. Винославська О.В., Бреусенко-Кузнецов О.А., Зливков В.Л., Апішева А.Ш., Васильєва О.С. Психологія (електронний підручник). URL <http://www.info-library.com.ua/books-book-147.html>

3. Павелків Р.В. Загальна психологія (електронний підручник).
URL http://pidruchniki.com/1584072016173/psihologiya/zagalna_psihologiya

4. Дуткевич Т.В. Загальна психологія (електронний підручник)
http://pidruchniki.com/79874/psihologiya/zagalna_psihologiya